

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Riktlinje verkställighet

Giltig från: 2025-09-24

Giltig till: 2026-05-30

Gäller för: Fastighet stöd och service

Innehållsansvar: Sara Wester, (sarwe8), Miljösamordnare

Granskad av: Flera granskare finns - se eftersättsblad

Godkänd av: Gabriella Köhler Graf, (gabgr3), Regionområdeschef

Riktlinje Miljö i projekt

Innehåll

1	Sammanfattning.....	3
	Förändringar sedan föregående version	3
2	Bakgrund, syfte och mål med riktlinjen.....	4
2.1	VGR:s miljömål 2030 för fastighetsförvaltning.....	5
2.2	VGR:s fastighetsförvaltnings övergripande miljökravställning i byggprojekt	5
2.3	Kravställningens omfattning och avgränsning	7
3	Avgränsning.....	11
4	Definitioner	11
5	Dokumentation.....	14
6	Riktlinje miljö i projekt	15
6.1	Roller och ansvar	16
6.2	Projekt med en budget under 3 miljoner	17
6.3	Projekt med en budget mellan 3 och 10 miljoner	21
6.4	Projekt med en budget över 10 miljoner kronor	25

1 Sammanfattning

Syftet med denna riktlinje är att styra Västra Götalandsregionens fastighetsförvaltnings byggprojekt så att de uppfyller miljölagstiftning, regionala miljömål och interna beslut och målsättningar inom miljö. De tre övergripande regionala miljömålen berör områdena Resurseffektivt och giftfritt, Låg klimatpåverkan och Främjad biologisk mångfald. Miljömålen gäller för alla byggprojekt, avgränsningar har gjorts för att underlätta både kravställning i de specifika projekten och uppföljning av projekten och miljömålen.

Generellt ställs mer krav på projekt med en budget över 10 miljoner kr. Krav ställs på arbetssätt och på uppföljning. Projekt över 10 miljoner kr följs upp inom områdena klimat, giftfritt, avfall och återbruk. Projekt över 70 miljoner kronor ska certifieras enligt Miljöbyggnad, målsättning nivå Silver, om det inte bedöms som irrelevant utifrån projektets art (exempelvis teknikprojekt, parkeringshus, kulvert eller dyligt). En tidig analys görs för att avgöra om projektet kan certifieras i Miljöbyggnad utifrån ett totalbetyg på nivå Silver.

Kopplat till denna riktlinje finns ett flertal vägledningar och mallar för att mer specifikt stötta miljösamordnare, projektörer och entreprenörer i projektet.

Riktlinjen är uppdelad efter projektprocessens olika skeden och vilka leveranser som förväntas. Den är även uppdelad och anpassad efter tre olika nivåer på projekt beroende på projektets budget. De tre nivåerna är under 3 miljoner kr, mellan 3 och 10 miljoner kr och över 10 miljoner kr.

Förändringar sedan föregående version

Förlängt giltighetsdatum tom 2026-05-30 utan innehållsmässiga förändringar. Uppdatering av dokumentmall och teckenformat.

2 Bakgrund, syfte och mål med riktlinjen

Riktlinjen beskriver hur miljökrav ska uppfyllas inom Fastighet, stöd och service byggprojekt. Styrande för miljöarbetet inom Fastighet, stöd och service är krav som kommer från vår ägare, Västra Götalandsregionen, men även från interna beslut inom Fastighet, stöd och service samt gällande miljölagstiftning. Målgruppen för riktlinjen är de som är äger och eller driver/utför någon del av projektprocessen och dess leverans. I de flesta fall är det en projektledare men när en förvaltare eller en fastighetsutvecklare ansvarar för de tidiga skedena inkluderas de också i målgruppen.

Miljökraven följer

De projektansvariga som är målgruppen för den här riktlinjen ansvarar också för att riktlinjens innehåll tillämpas i byggprojekten.

2.1 VGR:s miljömål 2030 för fastighetsförvaltning

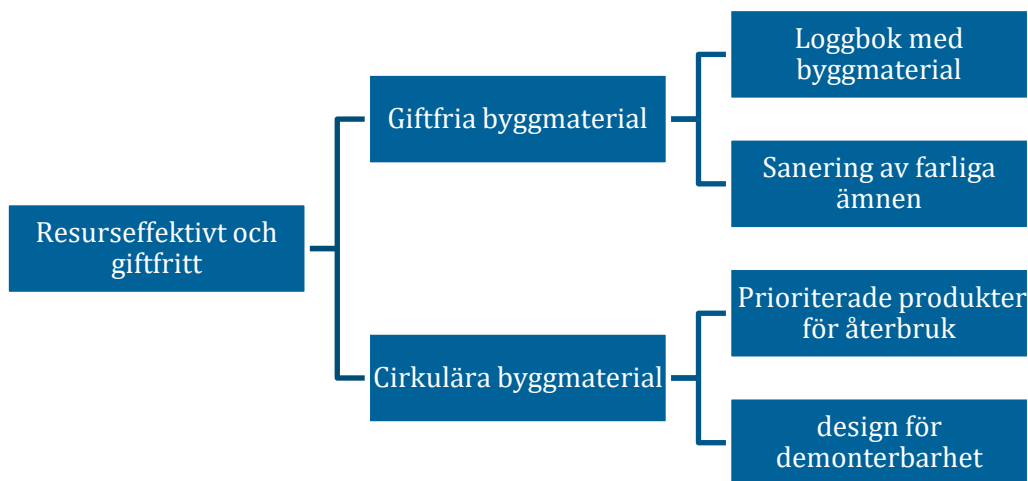
För Västra Götalandsregionens fastighetsförvaltning innebär det tre övergripande miljömålsområdena: Resurseffektivt och giftfritt, Låg klimatpåverkan och Främjad biologisk mångfald att fastighetsförvaltningen till år 2030 ska:

- Halvera energianvändningen i fastighetsbeståndet
- Tillämpa ett cirkulärt flöde av byggvaror
- Producera 10 GWh solex
- Halvera klimatpåverkan från byggandet
- Vara fastighetsägaren som främjar hållbara transporter och hållbart resande
- Öka biologisk mångfald och hälsofrämjande kvalitéer på våra fastighetsobjekt

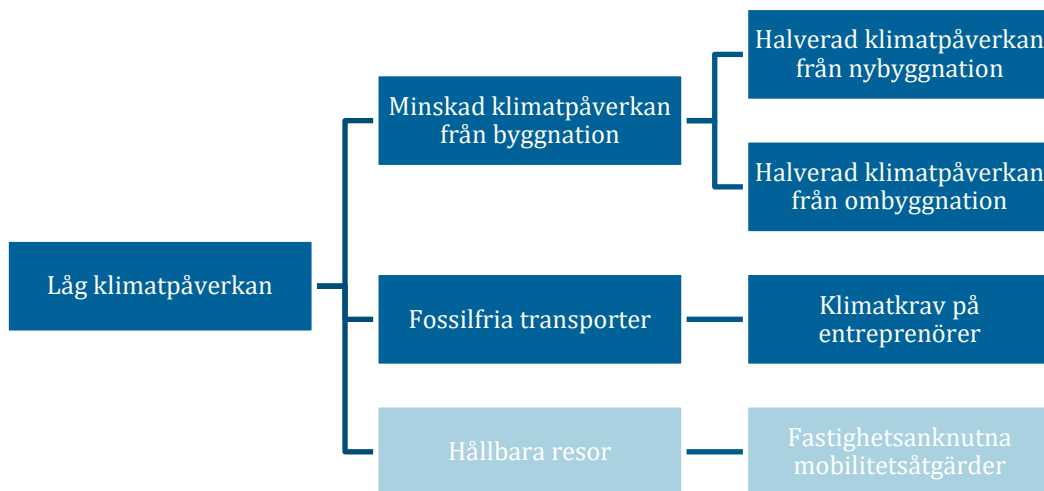
Hur målen bryts ner i en kravställning och vilka delar av målen som styrs utifrån **Riktlinje miljö i projekt** redovisas i nästa avsnitt.

2.2 VGR:s fastighetsförvaltnings övergripande miljökravställning i byggprojekt

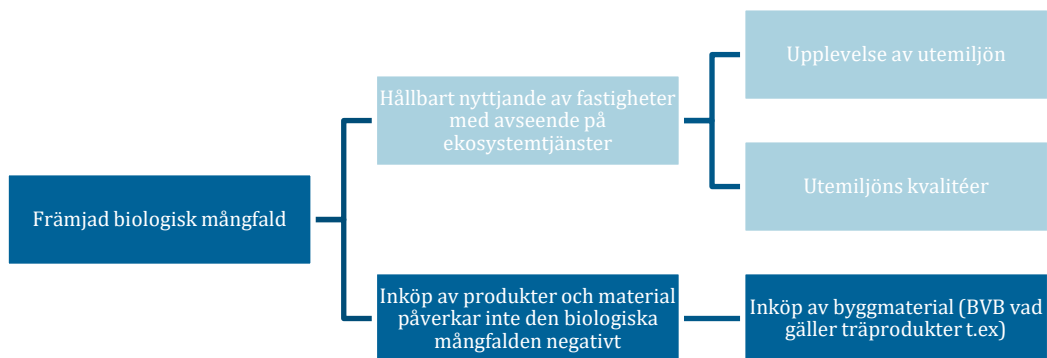
Målen bryts för byggprojekt ner till en kravställning inom miljö som fokuseras enligt figurerna nedan. Inom målområde Resurseffektivt och giftfritt ingår totalt tre underområden. Två av dessa kravställs i denna riktlinje enligt nedan, medan det tredje målet som handlar om energieffektivisering hanteras i **Riktlinje energi i projekt**.

När det gäller området om låg klimatpåverkan finns kravställning på minskad klimatpåverkan från byggnation och byggprocess kopplat till denna riktlinje. I tillhörande kontrollprogram för miljökrav i projekt finns även krav på redovisning av fossilfria transporter.

Det tredje målområdet kring biologisk mångfald omhändertas till största del i **Riktlinje utemiljö** och redovisas här i lite ljusare färg. Till viss del omhändertas målområdet i vägledningen val av vara där krav ställs vid inköp av träprodukter.

2.3 Kravställningens omfattning och avgränsning

Miljömålen gäller för alla byggprojekt, avgränsningar har gjorts för att underlätta både kravställning i de specifika projekten och uppföljning av projekten och miljömålen. Nedan följer de övergripande uppföljningskrav som gäller för olika typer av projekt.

Projekt med en budget över 70 miljoner kronor ska alltid göra en analys för att undersöka möjligheterna att certifiera ombyggnaden eller nybyggnaden enligt Miljöbyggnad, med nivå Silver på totalen som målsättning.

Projekt med en budget över 10 miljoner kronor, använder kravställning utifrån **Stora kontrollprogrammet** samt tar in en miljösamordnare som stöd i projektet. Projektet tar också fram ett projektspecifikt miljöprogram och följs upp på:

- Användandet av loggboksverktyget Byggvarubedömningen enligt **Vägledningen Val av vara**
- Byggavfall enligt Mall för avfall och material

- Klimatpåverkan enligt Vägledning klimatberäkning i ny- och ombyggnation
- Återbruk av prioriterade produkter enligt **Vägledning återbruk i projekt**

Projekt med en budget under 10 miljoner kronor använder kravställning från **Lilla kontrollprogrammet** och projektanpassar det vid behov. De följs som minst upp på:

- Klimatpåverkan enligt Vägledning klimatberäkning i ny och ombyggnation
- Återbruk av prioriterade produkter enligt **Vägledning återbruk i projekt**
- Byggvarubedömningen enligt modellen bygglåda som beskrivs i **Vägledning Val av vara**

För mindre projekt med en budget under 3 miljoner kronor görs stickprovsuppföljning.

Kort sammanfattat redovisas de olika nivåerna för kravställning och uppföljning nedan:

Under 10 miljoner kronor	Över 10 miljoner kronor	Över 70 miljoner kronor
☐	☐	☐
☐ Kontrollprogram mindre projekt anpassas	☐ Kontrollprogram, större används	☐ Kontrollprogram, större används
☐ Byggvarubedömningen enligt modellen bygglåda	☐ Krav på miljösamordnare	☐ Krav på miljösamordnare
☐ Följs upp på klimat- och återbruk enligt Färdplan	☐ Krav på projektspecifikt miljöprogram	☐ Krav på projektspecifikt miljöprogram
☐ Byggvarubedömning följs upp med stickprov	☐ Följs upp på klimat- och återbruk enligt Färdplan	☐ Miljöbyggnad , Silver, certifiering och verifiering
☐ Byggavfall följs upp med stickprov	☐ Byggvarubedömningen följs upp enligt Val av vara	☐ Följs upp på klimat- och återbruk enligt Färdplan
	☐ Byggavfall följs upp enligt mall	☐ Byggvarubedömningen följs upp enligt Val av vara
		☐ Byggavfall följs upp enligt mall

Med utgångspunkt från projekt med en budget över 10 miljoner kronor kan den övergripande målsättningen sammanfattas enligt de fyra

punkterna nedan. För de mindre projekten gäller de avgränsningar som angetts ovan.

- **Giftfria byggmaterial** följs upp utifrån användandet av loggboksverktyget Byggvarubedömningen (BVB). Målen är att hundra procent av projekten med en budget över 10 miljoner ska använda verktyget samt att projektets byggvaror enligt urvalet från **Vägledning Val av vara** ska använda 98 procent rekommenderade/accepterade byggvaror.
- **Klimatpåverkan** från byggnation och byggmaterial mäts för ombyggnadsprojekt utifrån minskning av klimatpåverkan från prioriterade produktgrupper¹ (se avsnittet om definitioner). För nybyggnationer är måltalen för klimatpåverkan 193 kg CO₂ekv/m² BTA och mäts enligt Boverkets definition i klimatdeklarationslagstiftningen från år 2022.
- **Resurseffektivt byggande** följs enligt miljöriktlinjen upp kring återbruk och avfall. I ombyggnadsprojekt ska 50 procent av de prioriterade produkterna² ingå i ett cirkulärt flöde och för nybyggnadsprojekten ska ett projektspecifikt måltal eller inriktning för återbruk och demonterbarhet sättas. Både nybyggnadsprojekt och ombyggnadsprojekt följs upp på byggavfall enligt **Mall för avfall och materialhantering** och avfallet (exkluderat massor och rivningsavfall) får uppgå till max 30 kg avfall/m² BTA.
- De projekt som omfattas av kravet på certifiering i **Miljöbyggnad** ska uppnå minst nivå silver. För vissa indikatorer kan den specifika

¹ Prioriterade produktgrupper för klimatminimerande arbete i ombyggnadsprojekt är gips, stål och plåttreglar, isolering, dörrar, bindemedel spackel och avjämningsmassor för mer info se avsnittet Definitioner

² Prioriterade produkter för återbruk är Dörrpartier (dörrar i stål eller trä, inklusive beslag), Innerväggar (glaspartier, blockväggar), Undertak och akustikskivor, Kabelstegar, Belysningsarmaturer (LED), Dörrautomatik, Handfat/blandare, toaletter, Fasad- och taktegel, Utemiljö (marksten, kantsten, cykelställ, växter) för mer info se avsnittet Definitioner

kravställningen ligga högre eller lägre än silver men det övergripande kravet är nivå silver på totalen.

En sammanfattning av indikatorerna för de olika målområdena som projekten utifrån tidigare angiven avgränsning följs upp efter finns i tabell 1 nedan:

Tabell 1 sammanfattning av indikatorer per målområde

Målområde	Indikator ombyggnad	Indikator nybyggnad
Klimat	50 % minskning klimatpåverkan från prioriterade produkter ³	193 kg CO ₂ /m ² BTA
Återbruk	50 % av de prioriterade produkterna ingår i ett cirkulärt flöde ⁴	Projektspecifikt återbruksmål
Giftfritt	Användandet av Byggvarubeömningen Andel godkända produkter i BVB	Användandet av BVB Andel godkända produkter i BVB
Avfall	Byggavfall i kg/m ² och uppdelat på fraktioner enligt Mall för uppföljning av avfall och material	Byggavfall i kg/m ² och uppdelat på fraktioner enligt Mall för uppföljning av avfall och material
Miljöbyggnad	Nivå silver	Nivå silver

³ Prioriterade produktgrupper för klimatminimerande arbete i ombyggnadsprojekt är gips, stål och plåtreglar, isolering, dörrar, bindemedel spackel och avjämningsmassor

⁴ Prioriterade produkter för återbruk är Dörrpartier (dörrar i stål eller trä, inklusive beslag), Innerväggar (glaspartier, blockväggar), Undertak och akustikskivor, Kabelstegar, Belysningsarmaturer (LED), Dörrautomatik, Handfat/blandare, toaletter, Fasad- och taktegel, Utemiljö (marksten, kantsten, cykelställ, växter)

3 Avgränsning

Riktlinjen gäller i alla byggprojekt men anpassas beroende på projektens storlek och omfattning enligt den uppdelning som finns beskriven under avsnitt 6 Riktlinje.

4 Definitioner

Prioriterade produkter klimat

För ombyggnadsprojekt finns ingen lagstiftning eller standard för att beräkna och mäta klimatpåverkan, som det finns för nybyggnadsprojekt. Fastighet, stöd och service väljer därför att mäta och följa upp den samlade klimatpåverkan från produktgrupper som används i stor omfattning vid ombyggnadsprojekt: gips, stål och plåtreglar, isolering, dörrar, bindemedel spackel och avjämningsmassor.

Prioriterade produkter återbruk

De produkter som Fastighet, stöd och service har klassat som prioriterade byggprodukter utifrån ett återbruksperspektiv har valts utifrån deras uppskattade klimat- och återbruksvärde. Det innebär att produkter som i dag skattas som relativt enkla att återbruka och har en betydande klimatpåverkan klassas som prioriterade produkter. Produkterna har även valts ut utifrån synpunkter från projektledare samt från referens- och styrgrupp. Produkter som har en stor klimatpåverkan men som i dag är relativt svåra att återbruka, har valts ut som produkter som ska utredas i projekt för att se om återbruk är möjligt. **Prioriterade produkter** att ingå i ett cirkulärt materialflöde är:

- Dörrpartier (dörrar i stål eller trä, inklusive beslag)
- Innerväggar (glaspartier, blockväggar)
- Undertak och akustikskivor
- Kabelstegar
- Belysningsarmaturer (LED)
- Dörrautomatik

- Handfat/blandare, toaletter
- Fasad- och taktegel
- Utemiljö (marksten, kantsten, cykelställ, växter)

Följande produkter ska på grund av hög klimatpåverkan alltid utredas för att bedöma förutsättningar för återbruk i byggprojekt:

- Stengolv
- Yttertak – plåt
- Isolering
- Stomme (betong- och stålmaterial)
- Metallrör/kopparrör (värme- och vattensystem)
- Passiva delar inom ventilation (kanaler och don)

Generellt för produkterna gäller att bedömning i respektive fall ska göras utifrån skick, bedömd återstående livslängd, kvalitet och miljöbesparing. Dessutom är ett grundkrav att de återbrukade produkterna uppfyller de funktionskrav som ska uppnås i projekt.

CO₂ ekv

Koldioxidekvivalenter (skrivs ofta CO₂-ekv., CO₂ eq. eller CO₂e) är ett mått som används för att kunna jämföra olika gasers potentiella klimatpåverkan i relation till motsvarande mängd koldioxid. Det används bland annat i klimatdeklarationer, nationell klimatrapporering och livscykelanalys.

EPD- står för Environmental product declaration styrs enligt flera standarder (SS--EN 15804:2012+A2:2019). En EPD består av tre delar:

- Produktdatablad
- Metodval
- Resultat från bedömning av miljöpåverkan.

I resultatet från bedömningen av produktens miljöpåverkan hittas produktens specifika klimatpåverkan vilket gör att EPDer är centrala för beräkningar av byggnaders klimatpåverkan

Klimatdeklarationslagstiftningen

Boverkets klimatdeklarationslagstiftning Lag (2021:787) finns väl beskriven på Boverkets hemsida [Om klimatdeklaration - Klimatdeklaration - Boverket](#). Nedan följer en kort beskrivning.

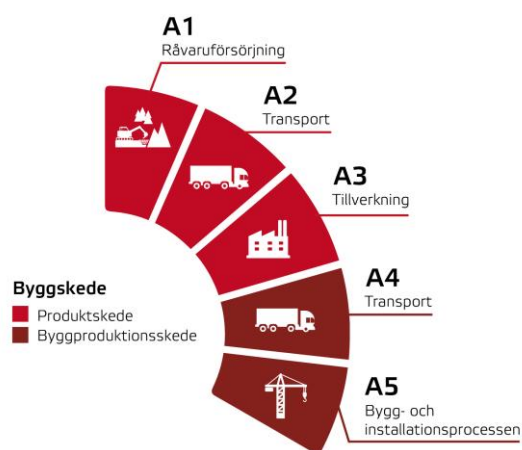
Första januari 2022 trädde en ny lagstiftning om klimatdeklarationer för byggnader i kraft i Sverige. Det är ett led i att minska klimatpåverkan från bygg- och anläggningssektorn. De byggprojekt som söker bygglov efter att lagen trätt i kraft kommer behöva lämna in en klimatdeklaration innan byggnaden kan tas i drift. Boverket redovisar processen för att genomföra en klimatdeklaration enligt figur 1 nedan.

Figur 1 Process för klimatdeklaration av byggnader

Klimatdeklarationen ska innehålla en redovisning av klimatpåverkan från byggskedet fram till att byggnaden står klar. I dagsläget ingår inga minskningskrav i klimatdeklarationslagstiftningen, men enligt ett förslag som ligger ute på remiss kommer det att införas år 2027. Enligt förslaget kommer då klimatdeklarationen utökas till att omfatta fler byggdelar.

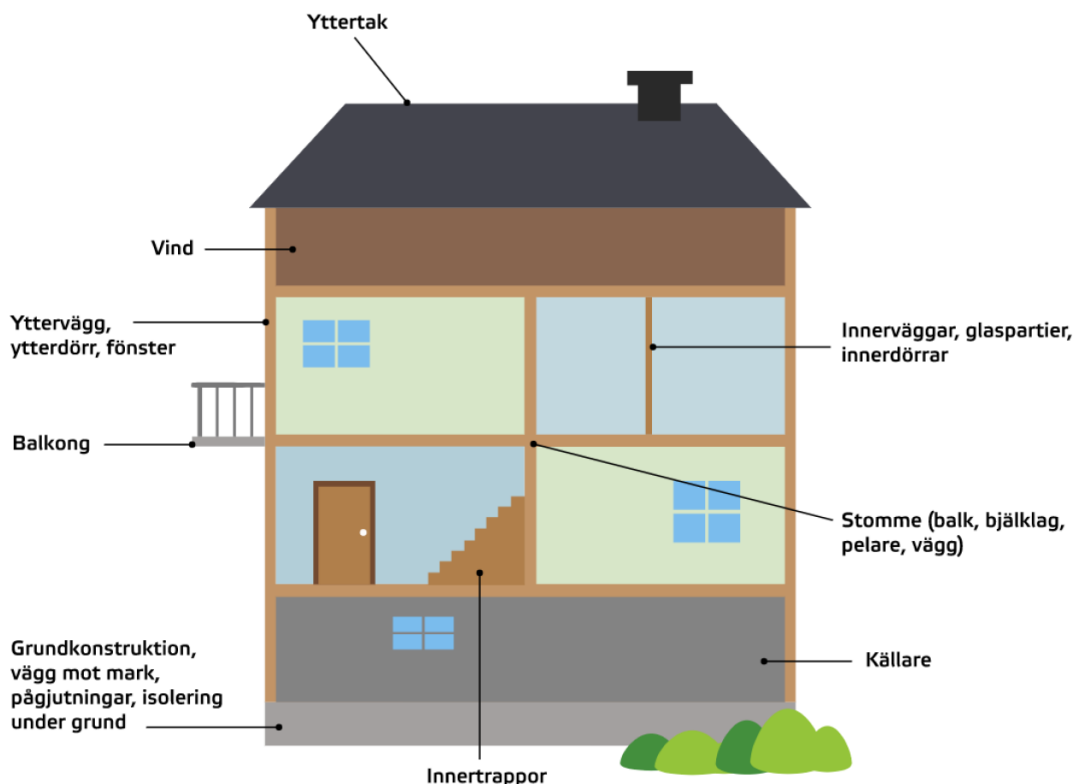
Boverket redovisar de byggskedet som ska ingå enligt 2.

Figur 2 Livscykelns kedjan som ska ingå i klimatdeklarationen

De byggdelar som ska ingå i klimatdeklarationen är samtliga bärande konstruktionsdelar, hela byggnadens klimatskärm samt icke bärande

innerväggar. Det som enligt klimatdeklarationslagstiftningen inte ingår är markarbeten, installationer, fast inredning samt invändiga ytskikt.

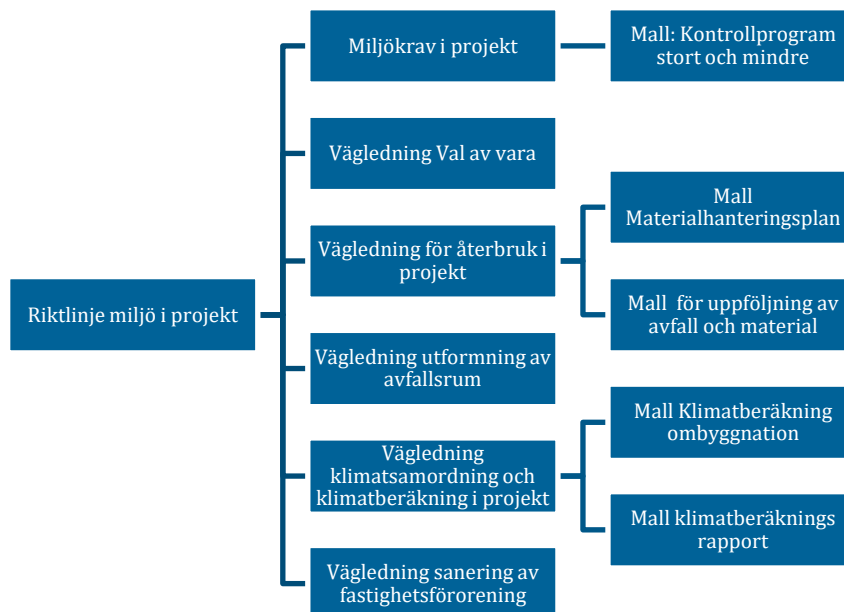
Figur 3, Illustration över de bygghugor som ingår i Boverkets klimatdeklaration.

5 Dokumentation

Riktlinjer och rutiner med styrning som är angränsande till Riktlinje miljö i projekt finns i Sofia Styr och går att nå från intranätets sida om styrande dokument.

Vägledning och mallar där målgruppen främst är externa miljösamordnare, projektörer och entreprenörer presenteras på den externa webbsidan.

Nedan följer en schematisk bild över de dokument som kopplas direkt till **Riktlinje miljö i projekt**.

- **Vägledningar:** Vägledning klimatberäkning i projekt, Vägledning val av vara, Vägledning utformning av avfallsrum, Vägledning sanering (Hg) fastighetsföreningar, Miljökrav i projekt
- **Mallar:** Kontrollprogram miljö stora projekt, Kontrollprogram miljö mindre projekt, Mall klimatberäkning i ombyggnad, Mall för materialhanteringsplan, Mall för uppföljning av avfall och material

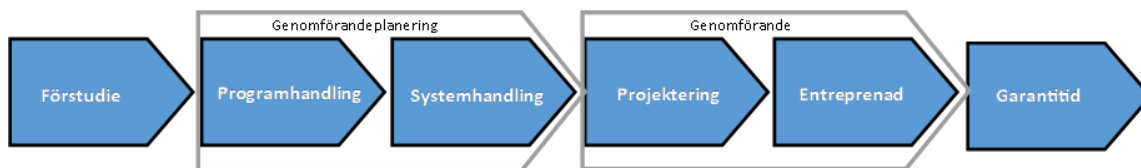
Andra styrande dokument som finns kopplade till VGRs miljömål 2030 är:

- **Riktlinjer:** Riktlinje energi i projekt, Riktlinje utemiljö
- **Rutiner:** Rutin utemiljö i projekt

6 Riktlinje miljö i projekt

Den här delen riktar sig främst till projektledare för att se vilka leveranser som krävs i vilka skeden av projektprocessen för att det ska vara möjligt för såväl det enskilda projektet som för VGR:s fastighetsförvaltning att nå Miljömål 2030.

Riktlinjen är uppdelad enligt denna schematiska process över ett projekt.

Utöver denna process tillkommer skedet **Upphandling** som beroende på entreprenadform kan ske vid olika tillfällen i projektprocessen.

6.1 Roller och ansvar

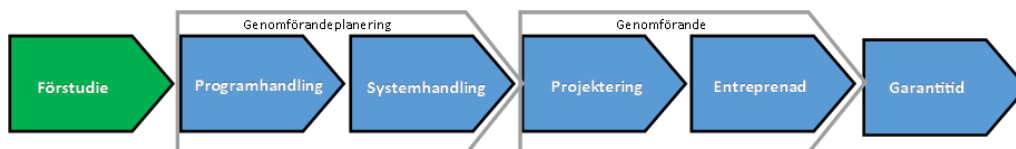
Förvaltaren har det övergripande ansvaret för förstudier och att miljömålen tas om hand i tidiga skeden vilket blir en grundförutsättning i senare skeden i projektet. Projektledaren har det övergripande ansvaret att miljömålen nås i projektet.

Projektledaren har ansvar att ta in en miljösamordnare (enligt avgränsning avsnitt 3 eller vid behov beroende på projektets inriktning) i det skede som behövs för projektet enligt beskrivning i leveranserna nedan. I vissa fall redan i förstudien medan i andra fall under genomförandeplaneringen.

FFSS miljö är projektledarens beställarstöd i miljöfrågor och den som ansvarar för att samla in projektets resultat för rapportering mot miljömålen i VGR. FFSS miljö är också miljösamordnarens bollplank för att tolka miljömålen till de projektspecifika kraven och målen.

Miljösamordnarens ansvar är att samordna den projektspecifika miljökravställningen, genomföra eller tillsätta de utredningar som behövs under processens gång samt tillse att andra discipliner arbetar in åtgärder och sammanställer projektets rapportering till FFSS miljö. Mer om miljösamordnarens ansvar och uppgifter finns i **Vägledning Miljökrav i projekt** samt i andra vägledningar som refereras till under avsnittet dokument ovan.

6.2 Projekt med en budget under 3 miljoner

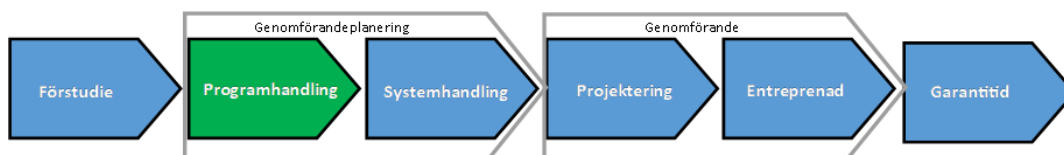

Förväntade leveranser vid förstudier för projekt under 3 miljoner kr

Även i de mindre projekten ska miljömålen beaktas och genom att lägga en plan för det redan i förstudien undviks onödiga extrakostnader och möjligheterna att nå målen ökar. Efter avslutad förstudie ska det finnas dokumentation som innehåller:

- Plan för hur miljömålen tas om hand i senare skeden med utredningar, inventeringar och kravställningar
- Budget för utredningar kopplat till miljömålen i kommande skeden
- Budget för byggtkniska åtgärder som krävs för att nå miljömålen
- Budget för entreprenörens åtgärder som krävs för att nå miljömålen
- Återbruksinventering och plan för hantering av material för återbruk vid ombyggnationer om det är en ombyggnation eller rivning inkluderat i projektet

I praktiken för de mindre projekten kan detta handla om några meningar om vilka miljömål som beaktats och på vilket sätt projektet ska ta hand om dem i senare skeden samt att det tagits med i projektets budget.

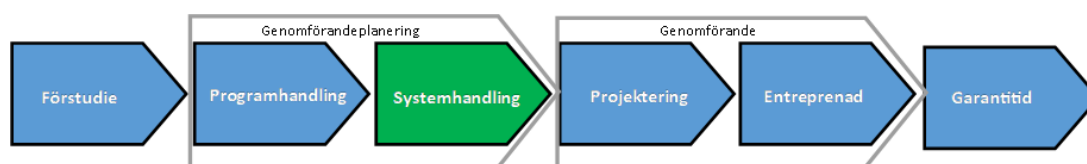

Förväntade leveranser i programhandling för projekt under 3 miljoner kr

Under genomförandeplaneringen konkretiseras mycket av projektets miljömålsarbete. I de mindre projekten är det oftast projektledaren själv

som får bevaka detta. Vägledning till mer konkreta miljökrav att ställa finns i **Kontrollprogram mindre** som kan anpassas till projektet. I de mindre projekten är det viktigt att tydligt avgränsa och redovisa vilka miljömål och miljökrav som beaktas beroende på projektets omfattning och karaktär. I det projektspecifika kontrollprogrammet kan krav om klimat och återbruk läggas in om det är relevant i projektet. Vid behov stöttar FFSS miljö i detta arbete. En sammanfattning av vad som ska hanteras under programhandlingsskedet återfinns i punktlistan nedan:

- Kortfattat kontrollprogram miljö tas fram
- Loggbok BVB enligt modellen bygglåda startas upp enligt **Vägledning val av vara**
- Miljöinventering farligt avfall i de fall där det ska rivras/byggas om i befintliga byggnader
- Markmiljöprovtagning i de fall utemiljön påverkas
- Anmälan till myndigheter för anmälnings- eller tillståndspliktiga med stöd av/kännedomskopia till FFSS miljö
- Miljöavstämningar med inblandade projektörer så att de framtagna miljökraven för projektet arbetas in

Förväntade leveranser i systemhandling för projekt under 3 miljoner kr

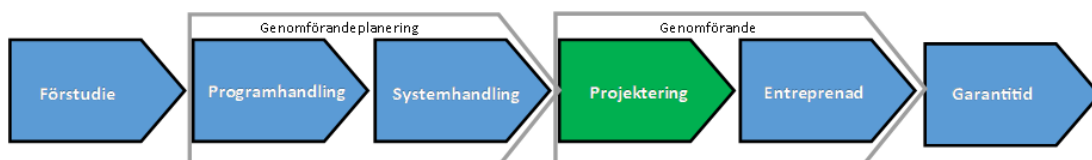
Under systemhandlingen konkretiseras mycket av projektets miljömålsarbete. I de mindre projekten är det projektledaren som ansvarar för detta tillsammans med övriga projektörer. Beroende på projektets storlek, omfattning och inriktning kan andra kompetenser kring klimat, återbruk och förorenad mark eller byggnad också behövas. De utredningar och inventeringar som satts i gång i programhandlingen förfinas ett tag om hand i konkreta åtgärder. Under systemhandlingsskedet genomförs även kontrollprogramsavstämningar med inblandande

projektörer enligt anpassat kontrollprogram framtaget under programhandlingen.

Upphandling i projekt under 3 miljoner kr

Beroende på entreprenadform kan upphandlingen av entreprenör ske vid olika tidpunkter i projekteringsprocessen. Projektledaren ansvarar för att de miljökrav som finns i projektet följer med i avtalet och att de mest centrala även följer med i upphandlingen och utvärderingen i de fall en sådan genomförs. FFSS miljö kan stötta i att sammanställa vilka miljökrav som ska ställas på entreprenören. Kort sammanfattat är det viktigaste under upphandlingen att:

- Tillsäkra att kravställning enligt för projektet framtaget kontrollprogram följer med i avtalet mot entreprenören
- Kravställa entreprenörens miljökompetens
- Förtydliga och följa upp entreprenörens ansvar att föra över miljökravställningen till eventuella underentreprenörer

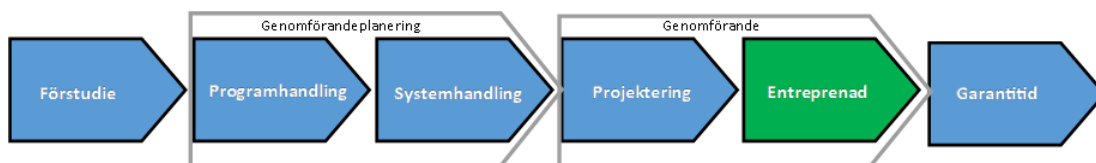

Förväntade leveranser vid detaljprojektering för projekt under 3 miljoner kr

Vid detaljprojekteringen ska mycket specificeras noggrant och bevakningen av miljökraven är då fortsatt viktig. Beroende på upphandlingsform är även entreprenörens miljösamordnare involverad i detta skede och det är viktigt att dialogen med beställarens miljösamordnare fungerar. De mest centrala hållpunkterna under genomförandeprojekteringen sammanfattas nedan:

- Loggbok BVB ifylld enligt modellen bygglåda, plan för hur icke accepterade produkter ska hanteras under produktion
- Anmälan till myndigheter för anmälnings- eller tillståndspliktiga med stöd av/kännedomskopia till FFSS miljö

- Kontrollprogramsavstämningar med inblandande projektörer

Förväntade leveranser vid entreprenad för projekt under 3 miljoner kr

För att kunna uppnå alla de miljökrav som ställts under projekteringen och i avtalet är det viktigt att fortsätta bevaka miljöfrågorna under entreprenaden. Det förutsätter en god dialog mellan projektledaren och entreprenörens miljöansvarige. De viktigaste hållpunkterna under entreprenadtiden sammanfattas nedan:

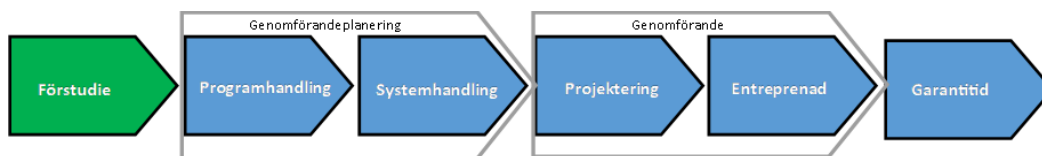
- Anmälan till myndigheter för anmälnings- eller tillståndspliktiga med stöd av FFSS miljö
- Ifylld loggbok för byggskedet i Byggvarubedömningen och hanterade avvikelser
- Genomförda miljöronder med tillhörande protokoll
- Kontrollprogramsavstämningar med entreprenör

Slutrapport miljö

Innan projektet avslutas ska en kort slutrapportmiljö för projektet sammanställas som innehåller:

- Projektspecifikt kontrollprogram ifyllt
- Loggbok BVB med alla avvikelser hanterade
- Specifika miljöutredningar som gjorts inom projektet
- Genomgång av projektets myndighetsärenden, kontroll att de slutrapporterats och registrerats Public 360

6.3 Projekt med en budget mellan 3 och 10 miljoner

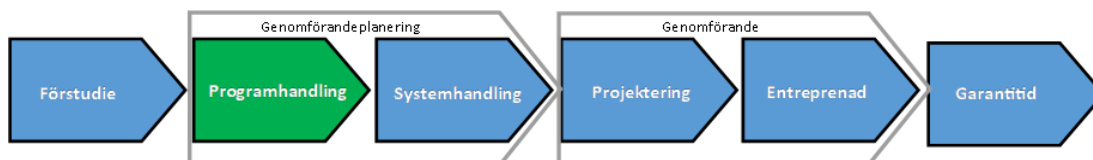

Förväntade leveranser vid förstudier för projekt mellan 3 och 10 miljoner kr

Beroende på projektets storlek och omfattning så tas miljösamordnare och/eller andra miljöspecialistroller in vid behov och i samråd med FFSS miljö. Det är också viktigt att säkerställa att projektörer som arkitekt och konstruktör med avgörande påverkan på utfallet av klimat och återbruksmålen har rätt kompetens.

Efter avslutad förstudie ska det finnas dokumentation som innehåller:

- Plan för hur miljömålen tas om hand i senare skeden med utredningar, inventeringar och kravställningar
- Budget för utredningar kopplat till miljömålen i kommande skeden
- Budget för byggtekniska åtgärder som krävs för att nå miljömålen
- Budget för entreprenörens åtgärder som krävs för att nå miljömålen
- Återbruksinventering och plan för hantering av material för återbruk vid ombyggnationer om det är en ombyggnation eller rivning inkluderat i projektet

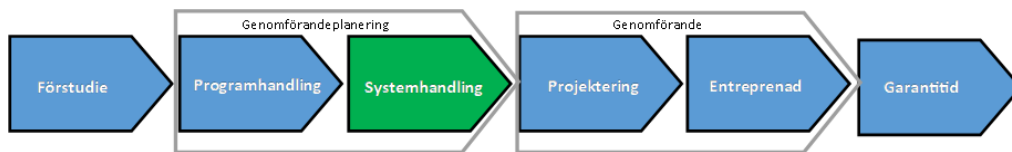

Förväntade leveranser i programhandling för projekt mellan 3 och 10 miljoner kr

Under genomförandeplaneringen konkretiseras mycket av projektets miljömålsarbete. I de mindre projekten är det oftast projektledaren själv som får bevaka detta. I de något större projekten eller de där det

förekommer mycket föroreningar i mark eller byggnad kan det vara relevant att ta hjälp av en miljösamordnare. Vägledning till mer konkreta miljökrav att ställa finns i **Kontrollprogram mindre** som kan anpassas till projektets omfattning och inriktning. Det är viktigt att i det här skedet bedöma vilka miljökrav som är relevanta för projektet utifrån omfattning och inriktning och vid behov stöttar FFSS miljö i detta arbete. En sammanfattning av vad som ska hanteras under programhandlingskedet återfinns i punktlistan nedan:

- Avrop av miljösamordnare om det är relevant så ska göras senast i programskedet och i samråd med FFSS miljö. Övriga specialtroller inom miljökonsultavtalet avropas baserat på behov inom projektet: Återbrukssamordnare, Återbruksinventerare, Klimatsamordnare, Konsult förorenad mark och/eller byggnad
- Kontrollprogram enligt modell mindre anpassas till projektets omfattning
- Loggbok BVB enligt modellen bygglåda startas upp enligt **Vägledning val av vara**
- Miljöinventering farligt avfall i de fall där det ska rivas/byggas om i befintliga byggnader
- Återbruksinventering och plan för hantering av material för återbruk vid ombyggnationer
- Markmiljöprovtagning i de fall utemiljön påverkas
- Anmälan till myndigheter för anmälnings- eller tillståndspliktiga med stöd av/kännedomskopia till FFSS miljö
- Miljöavstämningar med inblandade projektörer så att de framtagna miljökraven för projektet arbetas in

Förväntade leveranser i systemhandling, projekt mellan 3 och 10 miljoner kr

Under systemhandlingen konkretiseras mycket av projektets miljömålsarbete. För att klara detta behövs ibland, beroende på projektets storlek och omfattning, en miljösamordnare. Även andra kompetenser kring klimat, återbruk och förorenad mark eller byggnad kan också behövas. De utredningar och inventeringar som satts i gång i programhandlingen. En sammanfattning av vad som ska hanteras under systemhandlingsskedet återfinns i punktlistan nedan:

- Klimatkalkyl enligt Vägledning klimatberäkning
- Projektspecifikt måltal för klimatpåverkan från projektet både om- och nybyggnation sätts senast i systemhandling
- Projektspecifikt måltal och inriktning för återbruk i nybyggnation senast i systemhandling
- Redovisning av avfallslogistiklösning i den färdiga byggnaden
- Kontrollprogramsavstämningar med inblandande projektörer enligt anpassat kontrollprogram

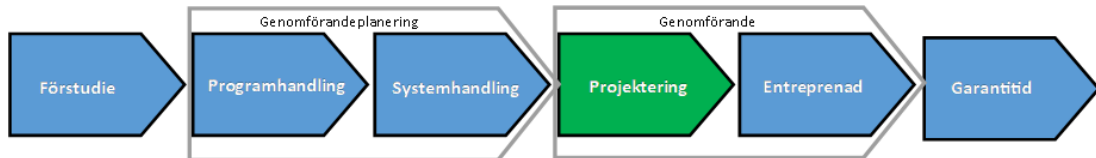
Upphandling för projekt mellan 3 och 10 miljoner kr

Beroende på entreprenadform kan upphandlingen av entreprenör ske vid olika tidpunkter i projekteringsprocessen. Projektledaren ansvarar för att de miljökrav som finns i projektet följer med i avtalet och att de mest centrala även följer med i upphandlingen och utvärderingen.

Miljösamordnaren och FFSS miljö kan stötta i att sammanställa vilka miljökrav som ska ställas på entreprenören. Kort sammanfattat är det viktigaste under upphandlingen att:

- Tillse att kravställning enligt för projektet framtaget kontrollprogram följer med i avtalet mot entreprenören

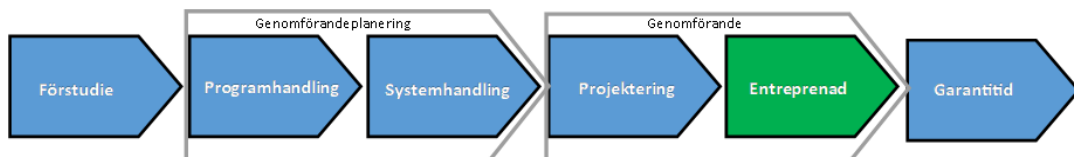
- Kravställa entreprenörens miljökompetens
- Förtydliga och följa upp entreprenörens ansvar att föra över miljökravställningen till eventuella underentreprenörer

Förväntade leveranser vid detaljprojektering, projekt 3 till 10 miljoner kr

Vid detaljprojekteringen ska mycket specificeras noggrant och bevakningen av miljökraven är då fortsatt viktig. Beroende på upphandlingsform är även entreprenörens miljösamordnare även involverad i detta skede och det är viktigt att dialogen med beställarens miljösamordnare fungerar. De mest centrala hållpunkterna under genomförandeprojekteringen sammanfattas nedan:

- Klimatkalkyl och avstämning mot det projektspecifika målet
- Loggbok BVB ifylld enligt modellen bygglåda, plan för hur icke accepterade produkter ska hanteras under produktion
- Redovisning av avfallslogistiklösning i den färdiga byggnaden
- Anmälan till myndigheter för anmälnings- eller tillståndspliktiga med stöd av/kännedomskopia till FFSS miljö
- Kontrollprogramsavstämningar med inblandande projektörer enligt anpassat kontrollprogram

Förväntade leveranser vid entreprenad för projekt mellan 3 och 10 miljoner kr

För att kunna uppnå alla de miljökrav som ställts under projekteringen och i avtalet är det viktigt att fortsätta bevaka miljöfrågorna under

entreprenaden. Det förutsätter en god dialog mellan projektledaren, FFSS miljö, miljösamordnaren och entreprenörens miljöansvarige. De viktigaste hållpunkterna under entreprenadtiden sammanfattas nedan:

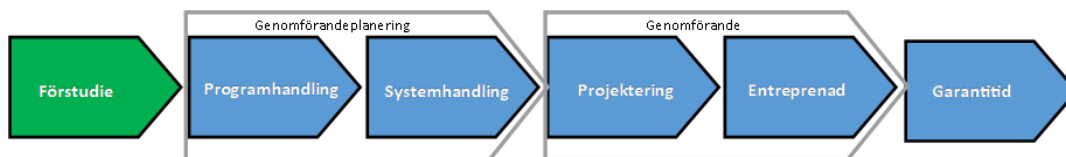
- Anmälan till myndigheter för anmälnings- eller tillståndspliktiga med stöd av FFSS miljö
- Ifylld loggbok för byggskedet i Byggvarubedömningen och hanterade avvikelser
- Genomförda miljöronder med tillhörande protokoll
- Kontrollprogramsavstämningar med entreprenör
- Slutgiltig klimatkalkyl

Slutrapport miljö för projekt mellan 3 och 10 miljoner kr

Innan projektet avslutas ska en slutrapportmiljö för projektet sammanställas. Förutom redovisning av de indikatorer som sammanfattas i tabell 1 så ska en slutrapport innehålla:

- Projektspecifikt kontrollprogram ifyllt
- Slutgiltig klimatkalkyl med en analys kring måltalet och de föreslagna klimatminimeringsåtgärdernas effekt
- Loggbok BVB med alla avvikelser hanterade
- Specifika miljöutredningar som gjorts inom projektet
- Genomgång av projektets myndighetsärenden och kontroll att de slutrapporterats och registrerats Public 360

6.4 Projekt med en budget över 10 miljoner kronor

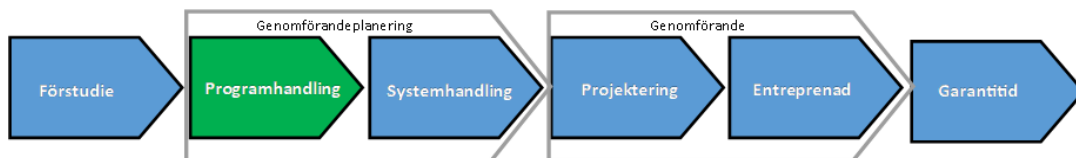

Förväntade leveranser vid förstudier för projekt över 10 miljoner kr

För större projekt rekommenderas det att miljösamordnare och/eller andra miljöspecialistroller tas in i samråd med FFSS miljö. Det är också viktigt att säkerställa att projektörer som arkitekt och konstruktör, som har avgörande påverkan på utfallet av klimat och återbruksmålen, har rätt kompetens.

Efter avslutad förstudie ska det finnas dokumentation som innehåller:

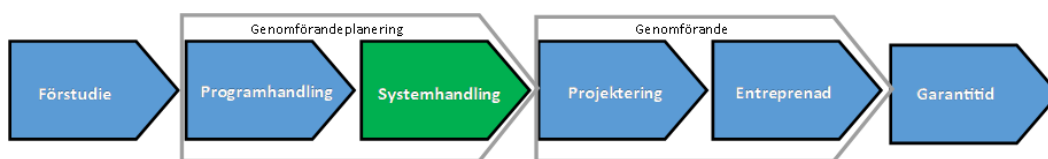
- Plan för hur miljömålen tas om hand i senare skeden med utredningar, inventeringar och kravställningar
- Budget för utredningar kopplat till miljömålen i kommande skeden
- Budget för byggtekniska åtgärder som krävs för att nå miljömålen
- Budget för entreprenörens åtgärder som krävs för att nå miljömålen
- Återbruksinventering och plan för hantering av material för återbruk vid ombyggnationer om det är en ombyggnation eller rivning inkluderat i projektet

Förväntade leveranser i programhandling för projekt över 10 miljoner kr

Under genomförandeplaneringen konkretiseras mycket av projektets miljömålsarbete. För att klara detta behövs oftast, beroende på projektets storlek och omfattning, en miljösamordnare. Även andra kompetenser kring klimat, återbruk och förorenad mark eller byggnad kan också behövas. De utredningar och inventeringar som föreslagits under förstudien sätts i gång. En sammanfattning av vad som ska hanteras under programhandlingsskedet återfinns i punktlistan nedan:

- Avrop av miljösamordnare ska göras senast i programskedet och i samråd med FFSS miljö. Övriga specialistroller inom miljökonsultavtalet avropas baserat på behov inom projektet:
 - Återbrukssamordnare
 - Återbruksinventerare
 - Klimatsamordnare
 - Konsult förorenad mark och/eller byggnad
- Projektspecifikt miljöprogram och/eller kontrollprogram miljö tas fram
- Loggbok BVB startas upp enligt **Vägledning val av vara**
- Miljöinventering farligt avfall i de fall där det ska rivras/byggas om i befintliga byggnader
- Återbruksinventering och plan för hantering av material för återbruk vid ombyggnationer
- Markmiljöprovtagning i de fall utemiljön påverkas
- Anmälan till myndigheter för anmälnings- eller tillståndspliktiga med stöd av/kännedomskopia till FFSS miljö
- Kontrollprogramsavstämningar med inblandande projektörer enligt anpassat kontrollprogram

Förväntade leveranser i systemhandling för projekt över 10 miljoner kr

Under systemhandlingen konkretiseras mycket av projektets miljömålsarbete. För att klara detta behövs oftast, beroende på projektets storlek och omfattning, en miljösamordnare. Även andra kompetenser kring klimat, återbruk och förorenad mark eller byggnad kan också behövas. De utredningar och inventeringar som satts i gång i programhandlingen. En sammanfattning av vad som ska hanteras under systemhandlingsskedet återfinns i punktlistan nedan:

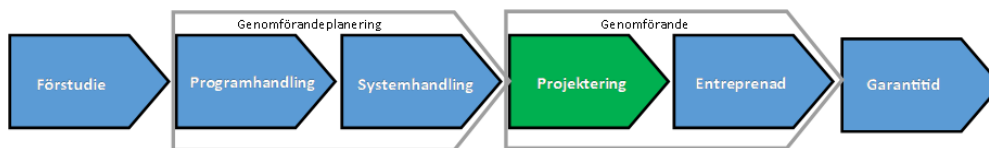
- Klimatkalkyl enligt Vägledning klimatberäkning
- Projektspecifikt måltal för klimatpåverkan från projektet både om- och nybyggnation sätts senast i systemhandling
- Projektspecifikt måltal och inriktning för återbruk i nybyggnation senast i systemhandling
- Redovisning av avfallslogistiklösning i den färdiga byggnaden
- Genomförd Miljöbyggnadsanalys ev. också registrering i Miljöbyggnad beroende på upphandlingsform/avtalsform (gäller för projekt enligt avgränsningen i avsnitt 3)
- Kontrollprogramsavstämningar med inblandande projektörer enligt anpassat kontrollprogram

Upphandling i projekt över 10 miljoner kr

Beroende på entreprenadform kan upphandlingen av entreprenör ske vid olika tidpunkter i projekteringsprocessen. Projektledaren ansvarar för att de miljökrav som finns i projektet följer med i avtalet och att de mest centrala även följer med i upphandlingen och utvärderingen.

Miljösamordnaren och FFSS miljö kan stötta i att sammanställa vilka miljökrav som ska ställas på entreprenören. Kort sammanfattat är det viktigaste under upphandlingen att:

- Tillse att kravställning enligt för projektet framtaget kontrollprogram följer med i avtalet mot entreprenören
- Kravställa entreprenörens miljökompetens och hur de ska samverka med beställarens miljöresurser
- Förtydliga och följa upp entreprenörens ansvar att föra över miljökravställningen till eventuella underentreprenörer

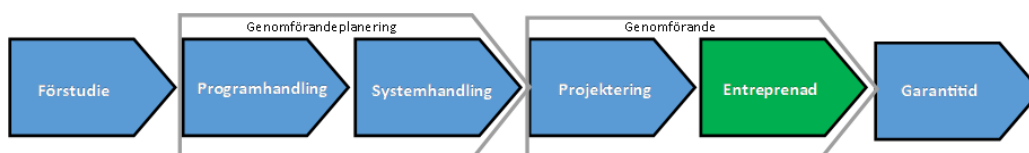

Förväntade leveranser vid detaljprojektering för projekt över 10 miljoner kr

Vid detaljprojekteringen ska mycket specificeras noggrant och bevakningen av miljökraven är då fortsatt viktig. Beroende på upphandlingsform är även entreprenörens miljösamordnare även involverad i detta skede och det är viktigt att dialogen med beställarens miljösamordnare fungerar.

De mest centrala hållpunkterna under genomförandeprojekteringen sammanfattas nedan:

- Klimatkalkyl och avstämning mot det projektspecifika måtalet
- Loggbok BVB ifylld, plan för hur icke accepterade produkter ska hanteras under produktion
- Redovisning av avfallslogistiklösning i den färdiga byggnaden
- Genomförd Miljöbyggnadsanalys eventuellt också registrering i Miljöbyggnad beroende på upphandlingsform/avtalsform (gäller för projekt enligt avgränsningen i avsnitt 3)
- Anmälan till myndigheter för anmälnings- eller tillståndspliktiga med stöd av/kännedomskopia till FFSS miljö
- Kontrollprogramsavstämningar med inblandande projektörer enligt anpassat kontrollprogram

Förväntade leveranser vid entreprenad projekt över 10 miljoner kr

För att kunna uppnå alla de miljökrav som ställts under projekteringen och i avtalet är det viktigt att fortsätta bevaka miljöfrågorna under

entreprenaden. Det förutsätter en god dialog mellan projektledaren, FFSS miljö, miljösamordnaren och entreprenörens miljöansvarige. De viktigaste hållpunkterna under entreprenadtiden sammanfattas nedan:

- Certifiering i Miljöbyggnad (gäller för projekt enligt avgränsningen i avsnitt 3)
- Anmälan till myndigheter för anmälnings- eller tillståndspliktiga med stöd av FFSS miljö
- Ifylld loggbok för byggskedet i Byggvarubedömningen och hanterade avvikelser
- Genomförda miljöronder med tillhörande protokoll
- Kontrollprogramsavstämningar med entreprenör
- Slutgiltig klimatkalkyl som vid nybyggnation ska ligga till grund för klimatdeklaration

Slutrapport miljö projekt över 10 miljoner kr

Innan projektet avslutas ska en slutrapportmiljö för projektet sammanställas. Förutom redovisning av de indikatorer som sammanfattas i tabell 1 så ska en slutrapport innehålla:

- Projektspecifikt kontrollprogram ifyllt
- Slutgiltig klimatkalkyl med en analys kring måtalet och de föreslagna klimatminimeringsåtgärdernas effekt
- Plan för verifiering av Miljöbyggnad (för de projekt som omfattas enligt avgränsning i avsnitt 3)
- Loggbok BvB med alla avvikelser hanterade och mål om 98% uppnått
- Material- och avfallsredovisning enligt mall
- Specifika miljöutredningar som gjorts inom projektet
- Genomgång av projektets myndighetsärenden och kontroll att de slutrapporterats och registrerats Public 360

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje verkställighet

Gäller för: Fastighet stöd och service

Innehållsansvar: Sara Wester, (sarwe8), Miljösamordnare

Granskad av: Kristina Käck, (krika35), Enhetschef, Johan Höglund, (johho19), Områdeschef

Godkänd av: Gabriella Köhler Graf, (gabgr3),
Regionområdeschef

Dokument-ID: SFSS11824-89723525-58

Version: 3.0

Giltig från: 2025-09-24

Giltig till: 2026-05-30